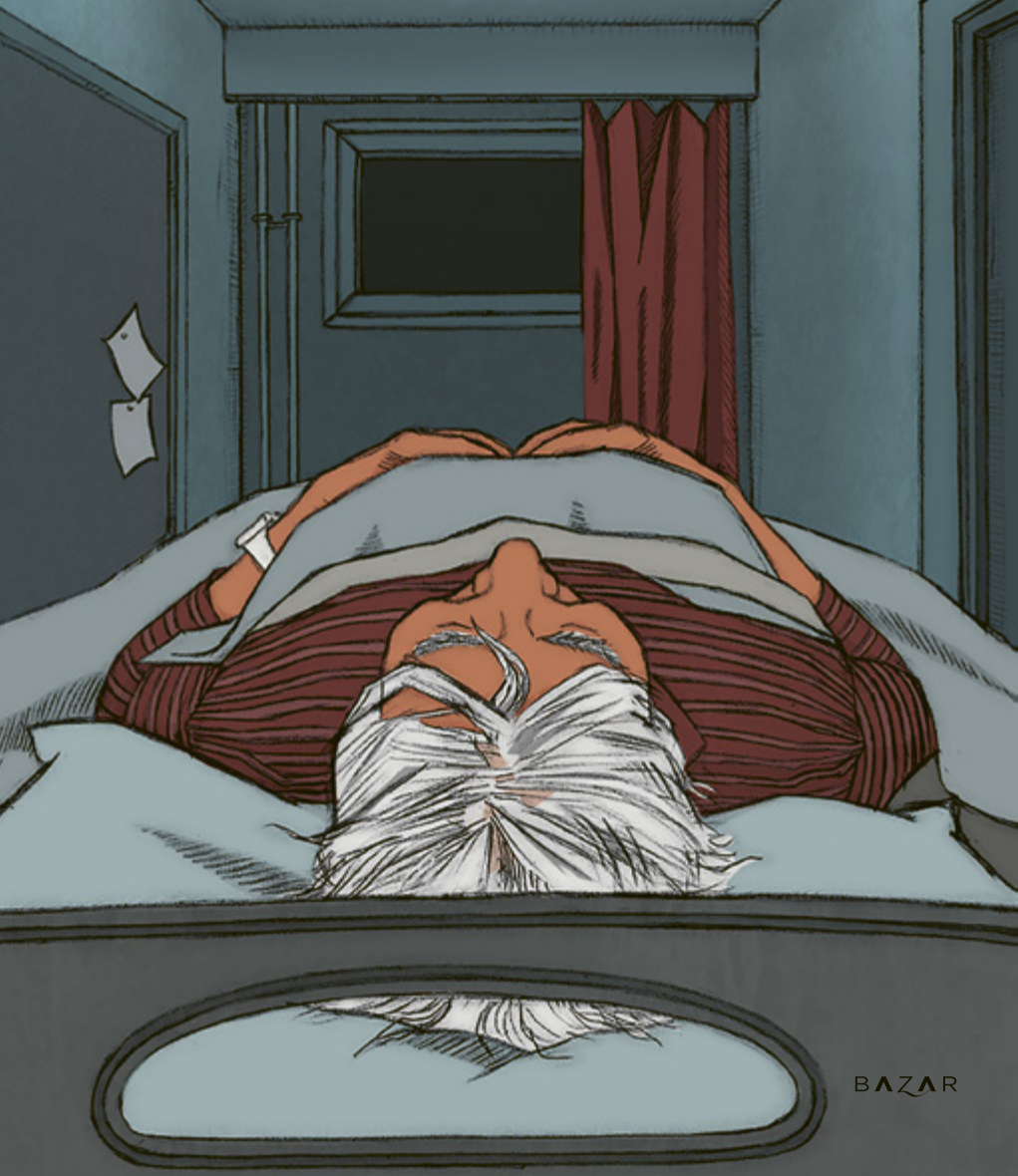

HYVINVOINTIVALTION HYLKÄÄMÄT

Ikääntyneiden hoidon etiikka

Timo Airaksinen

Timo Airaksinen

HYVINVOINTIVALTION
HYLKÄÄMÄT

Ikääntyneiden hoidon etiikka

BAZAR

Bazar Kustannus Oy
www.bazarkustannus.fi

© Timo Airaksinen

ISBN 978-952-279-942-5

Taitto Jukka Iivarinen / Vitale
Painopaikka Scandbook, Liettua 2020

Omistus:

Maisteri Emil (Eemeli) Nurmi

Motto:

Que Sera, Sera (Doris Day)

Panta rei (Herakleitos)

SISÄLLYS

ESIPUHE.....	9
JOHDANTO: HOIVAPOMMI	15
1. ONNELLINEN VANHUUS	23
Onnellinen olo ja onnelliset olot	23
Ajatuskokeita: aseman vaihto, suhteellistaminen ja vertailu..	33
Onnellisuuden suhteellisuus	54
Eräs utopia: hyvä elämä.....	63
2. IKÄÄNTYMISEN KAKSI RISTIRIITAA	83
Pitkä ikä päämääränä ja kustannuksena.....	83
Oman tulevan osansa kieltämisen mysteeri.....	93
3. KATOAVA MINUUS.....	107
Oma identiteetti lopun aikojen kuvastimessa.....	107
Mikä määrittää ihmisen identiteetin?	117
Identiteetin kunnioittamisen vaatimus.....	127
Toiseus: ihminen ilman identiteettiä.....	138
Vanhuuden horisontti ja vanhuus elämän kehiksenä	162
Lyhyt askel kokonaan pois näyttämöltä	180
Vanhuuden stigma kaunokirjallisuudessa.....	195
4. HOIVA, HOITO JA VAJEET.....	207
Teknogeriatriaa: robotiikan lupaus	207
Tunteet, joita ei ole: lohtu ja toivo	223
Holhoaminen ja itsemääräämisoikeus.....	239
Armo ajasta ikuisuuteen: eutanasia.....	246
Mikä nyt eteen, Pinneberg? Kohti parempaa maailmaa...	258

ESIPUHE

En osaa päättää kumpi tämän kirjan kahdesta motosta on se oikea, joten valitsin molemmat, vaikka ne ovatkin ristiriidassa keskenään. Tämä kuvaa hyvin omaa aikaamme, ja ehkä ihmisen ajattelua ylipäänsä. Nimittäin, kaiken olevan moniselitteisyyttä ja avoimuutta. *Panta rei*, siis ”kaikki virtaa”, maailma on aina muutoksen tilassa, vakiintumatonta, on totta. Mikään ei ole sitä, miltä se näyttää. Kaiken voi tulkita toisinkin, jokainen näkee asian omalla tavallaan. Mutta myös *Que Sera, Sera*, ”mitä tapahtuu, se tapahtuu”, on totta, vaikka vesi joen uomassa on kaaos ja siten joka hetki ennustamattomalla tavalla erilainen kuin ennen. Silti jokainen virta on mitä se on kullakin ajan hetkellä. Joten molemmat motot ovat päteviä oivalluksia, vaikka ne ensin näyttävät vastakohtilta. Emme pysty ennustamaan kaoottisen virran tilaa seuraavassa ajan hetkessä, mutta kunakin ajan hetkenä virta on mitä se on, eikä mitään muuta. Herakleitos sanoo: ”Samaan virtaan astumme emmekä astu, me emmekä me” (suom. Pentti Saarikoski), ja hän on sentään suosikkifilosofini, totta hän puhuu.

Elämme sekavaa elämää epävarmassa ajassa. Koronavirus COVID-19 riehuu maailmalla talvella ja keväällä 2020. Ilmasto lämpenee kovaa vauhtia, Australian metsäpalot olivat suurimmat koskaan, ja minä valitettavasti Australiassa. Mitä kautta täältä pääsee pois, kun pandemia riehuu maailmalla?

Suurempiakin huolia minulla on, joista aina mielessä ikä ja terveys. Kuten suomenkielinen sanoo, siinä menee ikä ja terveys, joka tarkoittaa tosi ikävää ja raskasta puuhaa ja tehtävää. Kuka sellaista haluaisi, että menee ikä ja terveys?

Toimittaja, kirjailija Harald Olausen ehdotti kirjan aiheeksi ja nimeksi *Hoivapommia*, siis kertomusta siitä, miten ikää tulee ja terveys menee, vaan ei kukaan enää piittaa, paitsi siitä tietysti, etten tulisi kovin kalliiksi valtiolle, yhteiskunnalle ja veronmaksajalle. Pitäisi kai kuolla heti eläkeiän alussa ja pysyä terveenä siihen asti. Sydämen halpaantumisen on paras lähtö, niin luulen ja uskon, siinä kun menee nopeasti eikä mitään ole tehtävissä. Ei tule kustannuksia. Lääkäri toteaa kuolleeksi, allekirjoittaa valmiin paperin, ja menee sitten menojaan tekemään jotakin hyödyllistä.

Otin vaarin Haraldin ideasta ja aloin miettiä asiaa. Kirjan nimeksi *Hoivapommi* olisi ollut aika hyvä, mutta korkeamman tahon mukaan se ei ollut aivan sopiva. Siis oli hyvä, vaikka ei sopiva – tyyppillinen tilanne. Mutta ei nimi kirjaa pahenna. Vanhuuden hoidon ja hoivan kriisistä oli pakko kirjoittaa ja toivottavasti siitä on myös pakko lukea. Tämä kirja on toinen osa trilogiaa ”Suomalaiset arvot kriisissä”, jonka ensimmäinen osa on *Jäähyväiset uskonnolle* (2020). Kolmas osa käsittelee sitten aikanaan seksiä ja seksuaalisuutta (2021). Kiitokseni kuuluvat Heta Gyllingille, joka on soveltavan etiikan kysymysten oikea asiantuntija, ja jonka neuvoista olen kovasti hyötynyt nyt ja aikaisemmin.

Tämä kirja kertoo vaikeasta asiasta toivottavasti vähemmän vaikeasti, vaikkakin filosofisesti. Jos vanhoja halutaan hoitaa ja nimenomaan hoivata, on hyvä miettiä, mitä ollaan tekemässä. En paljon liioittele, jos sanon tilannetta katastrofaaliseksi, siksi hoivapommi on hyvä termi. Toisaalta yhteiskunnan eliitti aina turvautuu optimismiin ja ”hyväpuheeseen”,

toisin sanoen ilmoittavat, että ei mitään hätää tänään, huomenna kaikki on jo hyvin. Suomen kielessä ei ole tulevaa aikamuotoa, futuuria, joten kun sanon ”kaikki on hyvin”, saatan tarkoittaa yhtä hyvin tätä hetkeä, ”nyt on kaikki hyvin”, tai jotakin tulevaa huomista, siis kömpelösti ilmaistuna ”huomenna kaikki tulee olemaan hyvin”. Tämä antaa aivan erityistä pontta viralliselle optimismille. Kaikki on hyvin nyt ja tulevaisuudessa. Vai kuvitteleeko joku, että päättävä eliitti joskus myöntäisi virheensä? Tämä on oikea yhteiskunnallinen ongelma, koska virheen toteaminen on viisauden alku. Ilman sitä ei mikään korjaannu.

Eliitti kehuu järjestelmänsä, korkeintaan pikku hiomista kaivataan, ja silti kaikki tietävät puheet falskeiksi. Systeemi on rikki, kelvoton, siis yhtä hyvin terveydenhoito kuin vanhojen hoiva. Eikä tässä enää auta hallinnonuudistus, uudet maakunnat ja entistä pätevemmän ylimmän johdon värväminen. Radikaali ajatukseni on, että ongelmat on kohdattava siellä, missä tuho kohtaa ihmistä, siis lattiatasolla, jossa työ tehdään. Johto kokoustakoon ja matkustakoon miten haluaa, kärsivät ihmiset ovat aivan muualla piilossa. Työ kaipaa tekijäänsä ja ilman tekijää se jää tekemättä.

Neuvostoliiton viisivuotissuunnitelmille naurettiin meiläkin. Suunniteltiin, mutta kukaan ei tehnyt, ja sitten kirjoitettiin tekaistut raportit. Usein pilkka osuu kuitenkin oman nilkkaan, kuten tässäkin. Terveydenhoidon eliitin ja johdon suunnitelmat ovat taas yksi viisivuotissuunnitelma – hieno paperilla, huono toteuttaa. Juristit kyllä laativat lakejaan ja parlamentti säättää ennen kuin ehtii miettiä, mutta siinä se sitten onkin.

Iso virhe oli laittaa omaiset hoitamaan ja lukita vanhat ja sairaat kotiinsa hoidettaviksi. Kuinka tämä pääsi tapahtumaan? Miksi tämä tapahtui? Piti säästää rahaa talouden

kilpailukyvyyn säilyttämisen vuoksi. Ja nyt ei ole rahaa korjata tehtyjä virheitä, mikä on tietysti kovin surullista.

Tämä ei ole kertomus- tai sitaattikokoelma, jossa hämmästellään outoja tapauksia ja kamalia virheitä. Tällaisia kertomuksia on jokaisella muistissa, eikä niitä tarvitse toistella ja maistella. Kamaluuksien kokoelman suuri ongelma on siinä, että pahojen kokemusten lisäksi on olemassa hyviä ja hellyttäviä tarinoita. Ei ole yhtä totuutta. Toisia onnistaa ja toisia ei. Ikävät tarinat ovat kuitenkin ensisijaisia, hyvät toissijaisia. Miksi? Me haluamme välttää erheet ja olla vahingoittamatta toisia ihmisiä. Tämä on etiikan ensisijainen vaatimus, ja siksi on katsottava hyväpuheen tuolle puolen huonon onnen ja epäonnistuneen politiikan kovaan todellisuuteen, sinne, missä päivä ei koskaan paista. Mitä siellä on, on olennainen kysymys. Kun tähän on vastattu ja vastauksen perusteet ymmärretty, on parannuksen aika.

Tämä ei ole tilastokirja, ei edes tosiasioiden esittelyä, paitsi nimeksi. Vanhain hoidon ja hoivan maailmasta pitää kirjoittaa myös kuvaileva esitys, siis kertomus siitä, miten asiat tosiasiaissa ovat, mutta se ei ole filosofin ja eetikon tehtävä. Filosofin katsoo, miten asiat olisivat voineet olla, mikä on hyvää ja oikein ja miten kaikki olisi ymmärrettävä. Saa kysyä esimerkiksi hoivan merkityksen perään ja ihmetellä vanhuuden ja vanhenemisen olemusta, siis kysyä perustavia kysymyksiä. Eetikko hahmottaa olemassa olevaa parempaa maailmaa, hyvää maailmaa, jossa ihmiset saavat sen mitä heille kuuluu ja mitä he ansaitsevat. Siinä maailmassa toimitaan oikein – utopiaa ei silti kannata luoda. Se maailma on ihanne, joka ei koskaan toteudu, mutta sitä kohti on silti pyrkiminen. Siinä maailmassa vanhalla ihmisellä on hyvä olla ja kuolema lempeä. Tämä kirja yrittää ymmärtää vanhenemista, vanhuutta ja vanhaa ihmistä, koska ilman ymmärrystä toiminta

on haparointia pimeässä. Eliitille se tuntuu sopivan, kärsivä ihminen on eri mieltä.

Maaliskuussa suurena ruttovuonna 2020,
Adelaide, Australia, TA

JOHDANTO: HOIVAPOMMI

Tässä uutinen ja artikkeli tärkeästä aiheesta: ”Vanhusten palvelut 29.2.2020”, *Yle uutiset* (kirjoittanut toimittaja Marika Anttonen). Ensin teksti ja sitten muutama kommentti.

Vanhusten laitoshoitopaikkoja vähennettiin vuosikaudet – vanhustenpalvelujen johtaja myöntää, että liian pitkälle meni

Pitkään vanhusten ympärivuorokautisen hoidon laitospaikkoja vähentänyt Eksote joutuu nyt lisäämään niitä. Ikäihmisten palveluntarve on lisääntynyt Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin alueella. Etelä-Karjalassa on vähennetty ikäihmisten ympärivuorokautisen hoidon laitospaikkoja useiden vuosien ajan. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksotessa on haluttu tukea vanhusten kotona asumista.

– Kartoitimme vuonna 2010 tilannetta, kuinka paljon eri kunnissa on ympärivuorokautisen hoidon paikkoja ylipäänsä. Huomasimme, että kunnissa oli tosi isot erot laitospaikkojen määrässä, sanoo Eksoten terveys- ja vanhustenpalvelujen johtaja Tuula Karhula. Myös sosiaali- ja terveysministeriön suositukset kehottivat keskittymään kotihoitoon.

– Pyrimme vähentämään sitä, että ikäihmiset asuisivat viimeiset vuodet vuodeosastolla neljän hengen huoneissa, Karhula sanoo.

Eksote siirsikin työntekijöitä laitoshoidosta vanhusten kotihoitoon. Vuonna 2010 laitospaikkoja oli noin 2 000, nyt paikkoja on 1 500. Kymmenessä vuodessa lähti 500 ikäihmisten laitospaikkaa.

Ruuhkautunut päivystys ja uupuneet hoitajat

Laitospaikkojen vähentäminen on näkynyt Etelä-Karjalan keskussairaalan päivystysosaston ruuhkautumisessa Lappeenrannassa. Sama ilmiö on havaittu myös muualla Suomessa, esimerkiksi Vantaalla. Huonokuntoiset kotona asuvat vanhukset ovat seilanneet päivystyksen ja kodin välillä. Päivystyksessä annetun ensihoidon jälkeen vanhukset on kotiutettu, mutta kotiuttamisen jälkeen he ovat palanneet päivystykseen, koska eivät pärjää kotona. Etelä-Karjalassa päivystävät lääkärit ovat viestittäneet pitkään palveluun, että Etelä-Karjalassa kotona asuu liian huonokuntoisia vanhuksia. Liian huonokuntoiset vanhukset joutuvat asumaan kotona. Laitospaikkojen vähentäminen on vaikeuttanut myös ikäihmisten laitoshoidon pääsemistä. Vuosi sitten iäkäs kotihoidon asukas kuoli kotonaan sattuneessa tulipalossa. Omaiset olivat hakenet yksin asuvalle naiselle hoitopaikkaa useita kertoja Eksotelta, mutta sitä ei ollut myönnetty. Ylen Mot kertoi laitoshoidon pääsyn hankaluuksista Etelä-Karjalassa sekä samoista puutteista muualla Suomessa. Ongelmavyöhdin ydin on tuttu: hoitajia on liian vähän ja he uupuvat työtaakan alle.

– Jonkinlainen raja on tullut vastaan, Eksoten Tuula Karhula toteaa.

Hoivapaikkoja tarvitaan lisää

Ikäihmisten palveluasumispaikkoja on aiemmin vähennetty myös muualla Suomessa ja trendi jatkuu edelleen. Esimerkiksi Kymenlaaksossa aiotaan sulkea useita hoivakoteja tämän vuoden loppuun mennessä. Geriatrian erikoislääkäri Sirkka-Liisa Kivelän mukaan ympärivuorokautisen hoidon paikkoja tarvittaisiin huomattavasti enemmän koko Suomessa.

– Tehostetun palveluasumisen paikkoja ei ole lisätty siinä suhteessa kuin pitkäaikaisia laitoshoitopaikkoja on vähennetty, vaikka olisi pitänyt. Kivelän mukaan tilanne on katastrofaalinen, koska ihmiset vanhenevat, entistä huonokuntoisemmat joutuvat asumaan kotona ja henkilökuntaa ei ole tarpeeksi.

– 2010-luvulla ympärivuorokautisen hoivan piiriin siirtyneet asiakkaat ovat paljon huonokuntoisempia kuin aiemmin.

Liian huonokuntoiset pois kotoa

Eksote tekee nyt osittaisen suunnanmuutoksen ja lisää ikäihmisten palveluasumispaikkoja.

– Olemme tunnustaneet sen, että olemme Suomen kärkeä siinä, kuinka paljon asutaan kotona. Meidän pitää tarkistaa, ettei liian huonokuntoisia asu kotona, kertoo Eksoten Tuula Karhula.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL:n tilaston mukaan hieman yli 12 prosenttia Etelä-Karjalassa asuvista 75 vuotta täyttäneistä oli säännöllisen kotihoidon piirissä vuonna 2018. Etelä-Karjalaa enemmän kotona hoidettavia on muun muassa Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla sekä Etelä-Savossa, joissa 13–14 prosenttia ikäihmisistä asuu kotonaan.

Uusia laitospaikkoja Imatralle ja Rautjärvelle

Ensi vaiheessa palveluasumispaikkoja saadaan Etelä-Karjalaan lisää Attendon avulla. Attendo rakentaa Imatralle uuden palvelutalon, jonne tulee 80 uutta palveluasuntoa. Lisäksi uusia palveluasuntoja tulee Rautjärvelle. Eksoten terveys- ja vanhustenpalvelujen johtaja Tuula Karhulan mukaan Eksotessa pitää tarkistaa, ettei kotona asu liian huonokuntoisia vanhuksia. Palveluasumispaikkojen lisääminen aiheuttaa kovaa painetta Eksoten tämän vuoden budjettiin. Eksoten yt-neuvottelut päättyivät juuri, mutta säästöjä joudutaan hakemaan lisää. Toisaalta se voi tuoda pitkällä aikavälillä myös säästöjä.

– Toki se akuutisti lisää palveluasumisen kustannuksia, mutta toisaalta se vähentää kotihoidon kuormitusta ja sairaalan ylipaikkatarvetta, Tuula Karhula summaa.

Eksoten päivystävät lääkärit ovatkin hyvillään sairaanhoitopiirin uudesta suunnasta vanhustenhoidossa.

– Tämä on hyvä asia, tästä olemme sanoneet pitkään, Eksoten akuutin tulosyksikön ylilääkäri Afra Prokki toteaa.

Tämä artikkeli on tyypillinen, siksi olen sen tähän alkuun ottanut. Ensin myönnetään, että ”tilanne on katastrofaalinen, koska ihmiset vanhenevat, entistä huonokuntoisemmat joutuvat asumaan kotona ja henkilökuntaa ei ole tarpeeksi”. Ihmiset siis todella joutuvat asumaan kotona, jonne he eivät kuulu, kun koti ei ole enää mikään oikea koti. Tärkeää on se, mitä ei sanota: kotona vanha sysätään yhtä vanhan puolison vastuulle hoivattavaksi ja perheen tytär pakotetaan osallistumaan – kun tämä ei oikein osaa kieltäytyäkään. Japanissa on myös kotihoitosysteemi, jossa vanhimmalla pojalla on hoitovelvollisuus. On todettu, että vanhimman pojan on

vaikea löytää vaimoa, koska aviomies siirtää hoidon ja hoi-
van vastuun vaimolle. Hoiva on naisen tehtävä, kuten myös
Suomessa.

Artikkeli jatkuu: ”Palveluasumispaikkojen lisääminen
aiheuttaa kovaa painetta Eksoten tämän vuoden budjettiin.
Eksoten yt-neuvottelut päättyivät juuri, mutta säästöjä joudu-
taan hakemaan lisää. Toisaalta se voi tuoda pitkällä aikavälillä
myös säästöjä.” Rahapula on kova. Potkuja jaetaan. Kuten
tiedämme, veromarkat eivät riitä kaikkeen, joten jostakin on
tingittävä; siis vanhojen eduista. Mutta tunnelin päässä on
valoa. Rahan laittaminen palveluasuntoihin tuo säästöjä, joka
on aivan erinomainen asia. Lopuksi paistaa päivä risukasaan,
pian kaikki on taas hyvin. Ponteisiin toimiin on jo ryhdytty ja
kaikki ovat iloisia, kritiikki kulkee epätoivon kautta valoon.
Loppu hyvin, kaikki hyvin, kun ”lääkärit ovatkin hyvillään
sairaanhoitopiirin uudesta suunnasta”. Eivät he pahoillaan ole,
he ovat kaikki hyvillään. Tilanne saattaa olla paha nyt, huo-
menna on kaikki toisin. Ilon sanoma voittaa pahat puheet –
onnellinen loppu kuin Hollywoodin elokuvassa.

Artikkeli on tehty juuri niin kuin oletan toimittajia opete-
tun; ensin kovat piippuun ja draamaa kehiin, sitten vähän
faktaa ja asiantuntijoiden haastatteluja, ja lopuksi helpotuksen
sana. Kaikki on hyvin, asia on hallinnassa ja hyvä johtajuus,
hyvä hallinto, kantaa vastuunsa huono-osaisista. ”Raja on
tullut vastaan”, mutta nyt puhaltavat uudet tuulet. Enää ei käy
näin: ”Omaisiet olivat hakeneet yksin asuvalle naiselle hoito-
paikkaa useita kertoja Eksotelta, mutta sitä ei ollut myönnet-
ty.” Tässä käytetty yksikkömuoto on mielenkiintoinen. Olisi
kiinnostavaa tietää, montako hakemusta on hylätty. Määrä on
suuri tai ainakin suurenpuoleinen. Hallinnon fraseologia ja
johdon vaalima toivon sanoma menee hyvin läpi tiedotus-
välineissä ilman kritiikin häivää. Pessimismi ei ole sallittua ja

kritiikki on kätkevä, koska muuten lukijaa hirvittää ja ahdistaa. Eikä ahdistunut lue lisää.

Kirjoitan tätä Adelaidessa, Etelä-Australiassa, joten pikkuinen katsaus täkäläiseen terveyden- ja vanhainhoidon tilanteeseen on paikallaan. Yksi syy siihen, että kirjoitan Etelä-Australian oloista, on siinä, että puheet ovat kuin Suomessa ikään – samat ongelmat täälläkin. Huomattakoon kuitenkin, että Australia on liittovaltio, jossa järjestelmissä on eroja. *Sunday Mail* julkaisi 5.1.2020 16-sivuisen erikoisliitteen otsikoiden sen *Our Say SA*, siis ”Meidän vuoro sanoa Etelä-Australia”. Siihen on kerätty tietoa ja mielipiteitä kaikenlaisista sosiaalisista kysymyksistä liikenteestä terveyteen. Terveysosio on otsikoitu *Broken, plagued: our ailing health system*, siis systeemi on rikki ja aina vaikeuksissa, siis terveydenhoitojärjestelmä on sairas. Tutun tuntuinen väite Suomessakin, silloin kun kysytään asiakkailta, ei järjestelmän ammattijohdolta tai hallituspuolueiden poliitikoilta.

Yksi lehden artikkeli käsittelee lääkekannabiksen käytön estämistä ja kysyy miksi, aivan kuten Suomessa tänään. Sähkötupakat eli *vaping* näyttää olevan ongelma, tuttua juttua. Terveydenhoidon asiakkailta on kysytty luottamuksen perään ja vain 35 % luottaa, loput 65 % ei luota. Sitten kysytään, olisitko valmis maksamaan enemmän veroja, jotta järjestelmästä saadaan luottamuksen arvoinen, siis toimiva. Äänet menevät suurin piirtein tasan. Puolet ei maksaisi, toinen puoli maksaisi.

En tunne Suomen vastaavia lukuja, tiedän vain, että samaa on pohdittu ja kysely myös meillä. Ne, jotka ajattelevat tarvitsevänsä paljon palveluja, kannattavat veronkorotusta, koska ajattelevat saavansa ilmaista etua. Ne, jotka eivät tarvitse paljon palveluja, tai joilla on tarpeeksi rahaa maksaa yksityisellä puolella, eivät kannata veron korotusta. He eivät halua

maksaa muiden hoidosta. Oli miten oli, kysymys on väärin asetettu.

Kolme väitettä: (1) Suomessa verot ovat jo niin kovat, ettei niitä ole niin vain nostaminen. Veronkorotukset ovat tuhon tie. Parempi olisi ansaita ja tuottaa enemmän, mutta se onkin jo eri juttu se. (2) Jos nostetaan veroja, korotuksen tuomaa saalista ei pysty luotettavasti korvamerkitsemään, vaan se saattaa mennä puolustusvoimille amerikkalaisten myymiin robottipommeihin tai huippuhuumerheilun kitaan, tai tasan molemmille – mistä sen tietää? (3) Rahaa on jo riittävästi valtion kirstussa, jolloin kyse on vain siitä, miten rahat jaetaan; rahan määrä on yksi asia ja sen jakotapa toinen, ja molemmat ovat riippumattomia toisistaan. Paljon rahaa merkitsee paljon ottajia. Ja väärin perustein jaettu raha on sama kuin kannettu vesi kaivossa, se katoaa sinne jonnekin. Rahat on saatava sinne, missä ne tuottavat eniten hyvää.

Takaisin Etelä-Australian tilanteeseen. Lehdessä haastateltu *Medical Association President*, siis paikallisen lääkäriyhdistyksen puheenjohtaja kertoo: ”Ihmiset ovat todella onnettomia terveydenhoitojärjestelmän vuoksi.” Hän jatkaa: ”Sen sijaan, että heitä kohdeltaisiin ihmisinä, potilaista tuntuu, että he ovat vain lukuja, yksikkökustannuksia tai, mikä pahinta, he ovat ongelma järjestelmälle sen sijaan, että he olisivat syy ja peruste järjestelmän olemassaololle.” (Käännös TA). Sama tyyli jatkuu artikkelissa, joka koskee ikääntyneiden hoitoa ja hoivaa. Insertti kertoo: ”Kaikki mitä tehdään, on karsia kustannuksia – dollarit ja sentit ovat ihmistä tärkeämpiä”, siis myös vanhojen kohdalla. Joka paikassa on kammatavat jonot ja yksityinen puoli toivottaman kallis. Henkilökuntaa ei ole riittävästi ja hallinnon haarojen keskinäinen tiedonkulku ei toimi. Byrokratiaa on liikaa, joten kukaan ei saa mitään aikaiseksi. Terveydenhuollon kohdalla vihjataan

jopa korruptioon, mikä kuulostaa huolestuttavalta. Vanhat, mielenterveyspotilaat ja vammaiset ovat heikossa asemassa, eikä tunnelin päässä näy valoa.

Lehden liite ei vakuuta optimismilla, huono tilanne todetaan ja siinä se. Suomessa asiat ovat sentään jo huomenna paremmin, ehkä jopa hyvin. Tietysti liberalistisessa taloudessa ja kapitalismissa varojen ohjaaminen yhteisen hyvän piiriin on aina vaikeaa. Varat ohjataan takaisin talouselämälle, jotta tuotannon pyörät pyörisivät entistä kovempaa vauhtia. Jotka ovat tässä mukana, hyötyvät, jotka eivät ole, saavat pärjätä miten pystyvät. Rahan ohjaaminen terveyteen ja vanhuuteen on vaikeaa, koska systeemi on kallis ja teknistymisen mukana vain kallistuu koko ajan, eikä se tuota mitään. Tietysti aikuisen työvoiman terveys on tärkeä asia, että se pystyy tekemään työtään, mutta entä me muut? Lapset vielä hoidetaan, että saadaan uusi sukupolvi tuottaviin töihin, mutta entä me muut? Vanhojen hoitaminen, siis tautien parantaminen ja kipujen lieventäminen sentään saadaan jotenkin järjestettyä etiikan nimissä ja heitteillejättösyytteiden pelossa, mutta mitä tehdä yksinäisen, terveen vanhan kanssa? Hän tarvitsee hoivaa ja lohtua – kuka häntä armahtaisi? Aloitetaan vastaaminen onnellisuuden pohdinnalla, sehän on Suomessa kaikilla, onni siis. Tutkimusten mukaan me kaikki olemme onnellisia ja vanhat ihmiset erityisen onnellisia. Ryhdytään miettimään asiaa vähän tavallista syvällisemmin.

Yhteiskunnan päättäjät ja viranomaiset pyrkivät pidentämään suomalaisten elinikää. Jokaisen olisi siis tarkoitus elää vanhaksi.

Samaan aikaan yhteiskunta tuntuu kuitenkin arvostavan vanhuutta aina vain vähemmän. Vanha on pelkkä tilastollinen suure, siten arvokas mutta hoivattavana ihmisenä jotakin aivan muuta. Tällainen suhtautuminen on tullut viimeistään näkyväksi hoivakotien laiminlyönneistä tehtyjen paljastusten avulla.

Tämä kirja kertoo, miten ihminen vanhetessaan menettää oman minuutensa ja identiteettinsä ja siten häviää kartalta. Häntä ei enää tunnisteta eikä tunnusteta, joten häntä ei myöskään kunnioiteta.

Miten tilanne voidaan korjata? Jotain on pakko tehdä etiikan ja oikeudenmukaisuuden vuoksi.

Hyvinvointivaltion hylkäämät pohtii suomalaisen vanhainhoivan kipupisteitä ja etsii sille uusia suuntaviivoja.

ISBN 978-952-279-942-5

9 789522 799425

lk 17.1 www.bazarkustannus.fi